

96810

96210

18. SZ.

MAGYAR
MESEIMONDÓ.

BODA MÁTÉ

A KORTESVEZÉR.

Irta: CSENGERI JÁNOS.

BUDAPEST,
MÉHNER VILMOS KIADÁSA.

Híres falu Dombszög az alföldi rónán,
Nem hiába töltöm időm róla szólván.
A mit egyik fia mesélt nem rég nékem,
Méltó, hogy meghallgasd, édes magyar népem!

Méltó, hogy meghallgasd, hogy szivedre végyed,
Szemed előtt tartsd, mint elijesztő képet,
És a korteskedés sziszegő kigyója
Becsületes lelked soha meg ne marja.

* * *

Készülődik Dombszög jelölni követet,
Először esik meg rajta e nagy eset.
Szomszéd Daruvárra ment eddig a voksa,
Nem rég lett belőle kerület központja.

S azt Dombszög valóban méltán is kívánta,
Hogy elismeréssel legyenek iránta:
Annyit szaporodott egy évtized alatt,
El kellett ismerni: ez a falu halad!

S a szaporúsággal együtt jár, hiába,
Vagyonnak, jóllétnek a gyarapodása.
Az szokott dolgozni, a kinek van kiért,
S csak azon van áldás, ki a dologhoz ért.

Nagyra volt hát Dombszög a szomszéddal szemben:
Mentünk eddig, most már te jössz ide szentem!
Mi vagyunk a centrum, mi adunk követet,
A kit mi akarunk, te is azt követed.

Volt Dombszögnek egy kis hatalmas embere,
Boda Máté vala becsületes neve.
Mestersége is volt valamikor régen,
Hogy mi, azt maga sem tartotta eszében.

Újabb mesterségért elhagyta a régít,
A könnyebb dolognak fogta meg a végít,
Felcsapott kortesnek, kortesek fejének,
Az igaz, hogy szája nagy volt ő kelmének.

Nagy volt az ő szája, még nagyobb a torka,
Kedve telt a szóba', még inkább a borba' . .
No meg a pálinka — hisz az se volt kutya,
Az volt neki mindig legjobb, a mi potya.

Míg élt hites-társa, a szegény jó Sára,
Addig hébe-korba csak gondolt az ár-ra,
Mert hogy ne felejtjük: suszter vala Máté,
De butélia volt kezében a káté.

Az asszonynak földje után csak megéltek,
Meg a teje után a két tehenének.
Az asszony a földet gondozta, mívelte,
Nagy lánya, Julcsa a két tehenet fejte.

De a sok gond, munka, még inkább a bánat,
Hogy Máté felcsapott a falu szájának,
Szegény Sárát addig húzta, görnyesztette,
Miglen utóvégre hideg földbe tette.

*

Megsiratta Máté a jó feleséget
S földhöz vágott búsan minden mesterséget.
Készült a jövő követválasztásra,
Melyet isten küldött vigasztalására.

Szakadt minden dolog a Julcsa nyakába,
Mert a jó ebédet Máté csak megvárta;
Honnan veszi Julcsa, az neki nem gondja,
Őtet az országnak ügye-baja vonja!

Szüksége volt ő rá a falu népének,
Senki se volt nála jobb — kortesvezérnek,
Papolni úgy tudott, hogy a pap se szebben,
Sohajtott is sokszor: mért hogy pap nem lettem!

Az atyafiaknak úgy megmagyarázta,
Miben áll a haza fő-fő boldogsága:
Hogyha minden fia ihatik nagyokat
S voksukért pár flóres üti a markokat.

A falu házánál tanakodtak épen,
Igazabban mondva: a szomszéd csapszékben.
Az volt az igazi faluháza nekik,
Jó gondolat a bor melegétől érik.

Boda Máté beszélt: „halljanak szót kendtek!
Ne hajtsunk szavára annak avagy ennek,
Ne keressük mink a képviselőt magunk,
Várt leány várat nyer és mi még várhatunk.

Magunk menjünk kérni, magunk kunyoráljunk,
Nagyságos követnek hogy kit tituláljunk?
Jöjjön az ebanyja, ő kérjen bennünket,
Nyerje meg szép szóval — torkunkat, kezünket.

Bajor Ádám uram, mostani követünk
Nem rossz ember, de csak nem a mi emberünk.
Ne tartsunk azokkal, a kik őt választják,
Nézzük mi, barátim, magunk s falunk hasznát.

Domszögi követség nem utolsó dolog,
Ne adjuk hát olcsón, ne üssünk rá dobot.
Nem kell a jó bornak, tudjuk aztat, czégér,
Keresik azt mégis, megveszik jó pénzér'."

Jól beszél! örege és ifja zúgának,
Éljen Boda Máté, hű fia hazánknak!
Ő az igaz embert fölkeresi nekünk,
A kit ő kiszemel, az lesz a követünk.

Igy forog ott szóban a honhaza haszna,
Indul ebédelni haza Máté gazda.
Hazamenet órjás nagy gondokat forral,
Keble diadallal, feje tele borral.

Az ebéddel már rég kész volt Julcsa lánya,
De meg egy idegen úri ember várta.
Utczajtóban állott, szépen süvegelte,
Tisztességtől hizott Boda Máté lelke.

Adj' isten jó napot! — kezdé az idegen —
Nemes Boda Máté uramat keresem.
Én vagyok — szólt Máté — hát az úr ki légyen?
Tessék csak belépni s mi járatban, kérem?

Hosszú volna mostan mind erre felelni,
Nevem Czirák Dénes, születésre pesti.
Egy pesti birtokos küldött engem ide,
Mert szemet szúrt néki nagy jó uram hire.

A ki itt Domszögön követ akar lenni,
Jól tudjuk Pesten is; nem kell annak semmi
Nagy jó uram szives akaratján kívül
Domszög egész népe követi azt hívül.

Voltam imént ennek magam is tanúja,
Úgy járja ez a nép, mint nagy uram fújja.
De kihül a leves gazdasszony bújára,
Tessék csak, majd visszajövök délutánra.

De már olyan nincsen — Máté gazda felel —
Ebéd elől innen ily vendég nem megy el.
Hamar Julcsa lányom, szolgálj a vendégnek,
Úgy viszi meg híred nagy Pest vármegyének.

Szól erre a vendég: meg se kell azt vinni,
Mert akár el tetszik, akár nem azt hinni:
Julcsa kisasszonyról Pest-szerte beszélnek,
Hiába! hire fut a jónak, a szépnek.

Csak irult, csak pirult Julcsa a szép szóra,
Kifutott, minthogyha bent sem is lett volna.
A tálalás körül aztán sürgött-forgott,
Tett a dicsérettel a vendég is dolgot.

Ebéd alatt volt mit Máténak felelni,
Választó kerület dolgát emlegetni.
Ebéd után aztán borozgatás közbe
Halkabb lett a szólás, dugták fejük' össze.

Nagyságos Váry Pál — a vendég így szóla —
A kinek én vagyok pesti számtartója,
Az akarna itten képviselő lenni . . .
Ugye, Máté bácsi, meg is fogjuk tenni?

Harmincz év körül jár, olyan korombeli,
A családja híres, mindenki tiszteli.
Nagyapja főispán volt Z. vármegyében,
Őse meg zászlós úr Mátyás idejében.

Nos hát Máté bácsi, lehet-e reményünk?
Adjon jó tanácsot, hova merre lépünk?
Boda Máté egyet köszörült a torkán
S egy kis idő múlva kezdte ilyen formán:

Hja! tanácsot adni — a bizony nem könnyű,
Annyit mondhatok, hogy kapzsi e nép szörnyű,
Úgy hogy a ki követ akar lenni itten,
Pár ezer pengője bánja bizony isten.

Kétezer választó van e kerületbe',
Öt-hatezer forint kell mindenesetre.
Mert ezernél többre kell nekünk szert tennünk,
Hogy képviselővé legyen a jelöltünk.

Hát hisz az nem oly sok — felelt Czirák Dénes,
Csak aztán a siker ne legyen ám kétes,
Már arról azután — mond Máté — felelek,
Sikerül az, a mit én kezembe veszek.

Csupán csak — szólt Czirák — egy kicsi baj vagyon.
Uramnak még nincsen kezében a vagyon.
Óreg apja, ki már az utólját járja,
Zsugori vén, ráül pénzes ládájára.

Pedig ha ma-holnap a szemét behúnyja,
A pénz meg a birtok rászáll a fiúra.
Ő is szeretné, ha követ lenne Pali,
De az ezresekről nem akar hallani.

Két ezret maga is az uram most adna,
De ha követté lesz, fizeti az apja.
Csak addig szert tudjunk tenni négy ezerre,
Vagy talán kevesebb is megteszi, nemde?

Édes Boda uram, port a nép szemébe!
Mondja, hogy leszáll az adójuk felére.
Sőt a szegényebbjét fölmentik egészen,
Hogyha a mandátum uramnak kezében.

Önálló hadsereg lesz akkor — ígérje,
Külön vámterület, minden, a mi kéne.
Szép szóval pár ezer meg lesz takarítva,
Ha nem pénzzel, észszel! ez a dolog nyitja.

Ha pedig mégis egy pár ezres még kéne,
Majd csak szert teszünk tán egy kis kölcsön-pénzre.
Van Boda uramnak földje, háza, kertje . . .
Adnak arra egy pár ezret minden percbe'.

És hogy legyen hozzám teljes bizodalma,
Megmondom igazán, ki mi vagyok, hallja!
Mert nem Czirák Dénes az igazi nevem,
Maga Váry Pál ül ezen a szent helyen.

Boda Máté uram, melyből akart inni,
Poharát ajkáig se tudta már vinni,
Csak elálméklodott: mekkora tisztesség
Házának az ilyen nagy főúri vendég.

Álméklodásából még fel sem ocsúdott,
Midőn Váry Pál úr folytatá a dolgot:
S most magam is látom, hogy más ember lettem,
A kelmed leánya megvette a lelke!

Soha ilyen szép lányt, mióta a világ,
Alattomba termett, mint ibolya-virág . .
Adja nekem! kár vón' falusi legénynek,
Viszem Budapestre úri feleségnek.

Nagyságos követné leszen ott belőle,
Szép négy lovas hintón viszem esküvőre.
Járatom selyembe, bársonyba, aranyba,
Egész Budapestnek szeme megáll rajta.

Igen nagy tisztesség én szegény házamnak
— Monda Boda Máté — csak egy baja annak,
Hogy ez a leány már oda vón' igérve
Tuba Ferkónak; még anyja életébe'.

Tuba Ferkó pedig a király bakája,
A szolgálatából fél év van még hátra,
Akkor aztán tőlem kéri majd a lányom' . . .
Ejnye teremtuccse, igazán sajnálom.

Mi tagadás benne, Ferkó szegény legény,
Mindig is mondtam, nem is szerettem én,
De a feleségem abba erősködött,
Hogy házasság legyen a két cseléd között . .

Biz' isten, pedig kár ez a lány parasztnak,
Majd ki is verem én a fejéből aztat,
S ha nagyságos uram komoly valót szólott,
Itt a kezem, nyélbe ütjük mind e dolgot.

Csakhogy megkövetem mégis arra nézvést,
Ne vegye rossz neven tőlem ezt a kérést,
All az alku, ámde irásban is kérem,
Akkor aztán mindeut megteszek, igérem.

Váry Pál szivesen helyben hagyta mindent,
Nem sajnálta ő a nevét meg a czimert.
Meghányták-vetették tövirül-hegyire,
Kioszták a munkát Máté emberire.

Mindjárt el is mentek a hivek sergéhez,
Fog vala Váry Pál szivnyerő beszédhez.
Előbb őket torkig etette-itatta,
Ekkép akart hatni az atyafiakra.

Volt áldomás-ivás, vala dinom-dánom,
Hogy folyt le, mint folyt le, ne kérjétek számon,
Fontosabb dolgokat kell még vennem sorra,
Nincsen időm, kedvem mások itta borra.

Reggel indult Máté haza jól elázva,
Tántorogva lép be az ajtón a házba
S lányát kisírt szemmel látja maga előtt:
Ne busúlj — mond — ember a te képviselőd!

Hát igaz? — szólt Julcsa — igazán eladott?
Kezemmel, szivemmel így prédára dobott?
Van nekem jegyesem, ahhoz hű maradok,
Ha nem lehet, inkább ezerszer meghalok.

No-no, — szóla Máté — ne bolondozz lelkem,
E hitvány falunál csak tán jobb lesz Pesten?
S én is oda jutok, hogyha ti ott lesztok,
Jó hivatalt kapok, új életet kezdek.

Kezdett Julcsa sirni, hevesen zokogva,
Oda borúlt s apja két térdét átfogta:
Édes apám-uram, nézzen istent kelmed,
Ne kívánjon tőlem vásárlott szerelmet!

Édes anyám látja lelkeket az égből,
Tudja, nem élhetek Tuba Ferkó nélkül.
Es ő megáldotta a mi szerelmünket,
Egyéb nem, a halál választhat el minket.

Nem tudom, ezt Máté hallotta-e, nem-e,
Csak egy kaczagás volt minden felelete,
Bebotlott az ajtón, ráesett az ágyra,
Fel sem is kelt onnan, csak úgy ebéd-tájba.

Kisírt szemmel tálalt Julcsa az apjának,
Néma esdekléssel könybe-könybe lábadt.
Boda Máté ezt sem nézhette el békén,
Ily szó eredt nyelve neki vadult fékén:

Több ily arczot leány, azt mondom, ne lássak,
Nincsen helye itt a panasznak, sirásnak,
Édes anyád élne, az is örvendene,
Tuba Ferkó most már neki se kellene.

Nem vesztegetünk el csak amúgy könnyedén,
Többet érdemelsz te, régen sejtettem én.
Most javadban járok, bételik reményem
S te hálátlansággal fizetsz ezért nékem?

Szót se többet! másnak se merj szólni róla,
Majd meglátjuk, mire lyukad ki a dolga.
Szentül hiszem ámbár, Váry Pál követ lesz,
De ki tudja, a sors melyik pártnak kedvez.

Evvel elment Máté, Julcsa felsohajtott,
Reménykedni kezdett azon, a mit hallott.
Ha Váry Pál s apja terve nem sikerül,
Szerelme ladikja akkor el nem merül.

Levelet írt szíve édes szerelmének,
Megírta a sorját az ijesztő vésznek,
A melynek viharja sorsuk' fenyegeti
S hűséget esküdött századszor is neki.

Máté pedig elment oda, hol már várták,
Váry Pállal dolguk ujolog meghányták.
Váry Pál írásban fogadta, mit ígért,
Viszont Mátétól egy kis aláírást kért.

Aláírni pedig egy váltócskát kellett
S ott volt már az ember Váry Pál úr mellett,
A ki a h a t e z r e t kifizette egyben,
Mihelyest a váltó benn vala a zsebben.

Szivesen a váltót Máté aláírta,
Hogyne, mikor már oly kicsi volt a híjja?
Második kezesnek kellett neki lenni,
Bár ó nevet látott elsőnek fényleni.

Ezután Domszögön folyt a korteskedés,
A lélekvásárlás, itatás, etetés.
Voltak már Máténak kiszemelt emberi,
A kik kész-örömet jöttek segíteni.

Váry Pállal is volt egy kis vastag szónok,
Rák Péter, a ki csak mindig dikciózott,
Urát a nép előtt az égig emelte,
Hallgat csali szóra a mámoros elme.

Ő és Boda Máté kerületet jártak,
Híveket fogdosni nemes Váry Pálnak.
Máté volt a csapos, Rák a dikciózó,
De jobban kelt a pénz, mint az üres jó szó.

Édes anyám látja lelkemet az égből,
Tudja, nem élhetek Tuba Ferkó nélkül.
Es ő megáldotta a mi szerelmünket,
Egyéb nem, a halál választhat el minket.

Nem tudom, ezt Máté hallotta-e, nem-e,
Csak egy kaczagás volt minden felelete,
Bebotlott az ajtón, ráesett az ágyra,
Fel sem is kelt onnan, csak úgy ebéd-tájba.

Kisírt szemmel tálalt Julcsa az apjának,
Néma esdekléssel könybe-könybe lábadt.
Boda Máté ezt sem nézhette el békén,
Ily szó eredt nyelve neki vadult fékén:

Több ily arczot leány, azt mondom, ne lássak,
Nincsen helye itt a panasznak, sirásnak,
Édes anyád élne, az is örvendene,
Tuba Ferkó most már neki se kellene.

Nem vesztegetünk el csak amúgy könnyedén,
Többet érdemelsz te, régen sejtettem én.
Most javadban járok, bételik reményem
S te hálátlansággal fizetsz ezért nékem?

Szót se többet! másnak se merj szólni róla,
Majd meglátjuk, mire lyukad ki a dolga.
Szentül hiszem ámbár, Váry Pál követ lesz,
De ki tudja, a sors melyik pártnak kedvez.

Evvel elment Máté, Julcsa felsohajtott,
Reménykedni kezdett azon, a mit hallott.
Ha Váry Pál s apja terve nem sikerül,
Szerelme ladikja akkor el nem merül.

Hisz eladó lett már a magyar nép voksa,
Régi erényeit az idő elmosta.
Nem tudja, hogy üdvöt honára az áraszt,
Ha jó úton derék képviselőt választ.

Hallgat lépre-csalók hizelgő szavára,
Szájtátva ül és a sült galambot várja,
Egy pár rongy forintért a lelkit eladja,
Hona romlására visz a szavazatja.

Igy volt ez most is az egész kerületben,
Váry Pálnak dolga haladt a legszebben.
Kicsire olvadt a Bajor Ádám pártja,
Mert náluk igaz volt, nem hamis a kártya.

Fút-fát Bajor István bizony sohszem ígért,
Hitte, a jó bornak nem kell ütni czégért.
Mint ki helyét egyszer emberül megállta,
Hitte, érdemeit siker koronázza.

Daruvárott volt is neki jócskán pártja,
Váry Pálnak pénze ott nem sokat árta,
De a kerületben csak annyival többet
És a választásnak napja már közelgett.

Felderült végtére a várva-várt hajnal,
Melyre készülődtek annyi ügyyel-bajjal.
Domszögön gyült egybe három falu népe,
Ragyogott a Máté borvirágos képe.

Daruvárnak népe utólszor érkezett,
Roppant hahotával köszöntötték ezek.
Kié lesz a többség, láthatta mindenki,
Folyt a szavazás hát, mint annak a rendi.

Már-már bevégződött a szavazás sorja,
Az elnök már-már az eredményt kimondta,
Mikor egy távirat érkezik hozzája,
Elolvasta s eláll rajta szeme, szája.

Rögtön a választást félbe szakasztatja
És a választókhöz ily szót intéz ajka:
Belügyminiszter úr ő nagyméltósága
A jelen választás fonalát elvágja.

Ugyanis Váry Pált — elmondom, nem titok, —
Nagy vétség terheli: váltót hamisított.
Már el is van fogva, büntetését várja,
Melyet érdemeként kiszab majd bírāja.

Miként ha vetésen vihar szánt keresztül,
Kalászon átázol, fát tép ki tövestül,
Úgy futott e hír a sokaságon végig,
Csak elálmélkodnak, alig-alig értik.

Máténak is a szó szívébe nyilallott,
Mint a sebzett vadkan, hallata oly hangot,
Azután lerogyott, sebes guta érte,
Fel se kelt többet a kortesek vezére.

Belátta a nép, hogy félre volt vezetve,
Hibáját iziben helyre is ütötte.
Bajor Istvánt, kinél nem volt méltóbb ember,
Követnek kiálták egy szivvel-lélekkal.

Édes apját Julcsa nagyon megsiratta,
Fájt neki, hogy ilyen véget ért az atyja,
De nem maradt mindig olyan egész árva,
Nem sokáig kellett várni Ferkójára.

Váry Pálra nagyon sok csalárdság sült ki,
Kellett is értök egy pár esztendőt ülni,
Mert hogy örökségé előre elverte,
Csalásból élt addig, míg rajta nem veszte.

Dombszög népe pedig okúlt ez eseten,
És ha az a kérdés, hogy követ ki legyen,
Nem hajt kortesekre, nem hajt pénzre, borra,
Arra ügyel, hogy-mint boldogul a honja.

96810